

Bp JÓZEF GUCWA

BUDOWNICTWO SAKRALNE DIECEZJI TARNOWSKIEJ W LATACH 1945 - 1985

W ostatnim zwłaszcza dziesięcioleciu można mówić o dużym rozwoju budownictwa sakralnego zarówno w całym Kościele w Polsce jak i w diecezji Tarnowskiej. Zagadnienie to — charakterystyczne dla lat powojennych — wymaga wyczerpującego studium i oddzielnego opracowania. Niemniej w związku z jubileuszem 200-lecia Diecezji Tarnowskiej nie można pominąć milczeniem ożywionego ruchu budownictwa sakralnego i jego osiągnięć w skali dotąd nie spotykanej w dziejach diecezji. Toteż w artykule tym pragnę zasygnalizować niektóre problemy dotyczące budownictwa sakralnego w okresie powojennym.

W opracowaniu oparłem się w znacznej mierze na pisemnych sprawozdaniach księży proboszczów składanych w czasie wizytacji diekańskiej przeprowadzonej w roku 1985 według opracowanego przez Kurie Kwestionariusza i złożonych w archiwum kurialnym.

1. POTRZEBA BUDOWY NOWYCH ŚWIĄTYŃ I INNYCH BUDYNKÓW PARAFIALNYCH

Eklezjologia soborowa podkreśla, że Kościół powszechny urzeczywistnia się i realizuje swoje zbawcze posłannictwo w podstawowej strukturze Kościoła lokalnego, jakim jest parafia. Jest ona wspólnotą wiary, kultu i miłości. W niej dokonuje się zjednoczenie ludzi z Chrystusem w Jego Duchu przez przepowiadanie Słowa Bożego, udzielanie sakramentów, a szczególnie sprawowanie Eucharystii i życie wiarą w miłości braterskiej. W parafii Kościół żyje, uobecnia się, rozwija i w tym konkretnym miejscu dokonuje się zbawienie ludzi¹. Dla realizacji swych zadań każda parafia potrzebuje miejsca — kościoła. „Budynek materializuje i jakby umożliwia pełnienie misji Kościoła w świecie, tj. niesienie ludziom Dobrej Nowiny”². Nie jest celem sam w sobie, ale nabiera znaczenia, gdy służy. Jest on centralnym ośrodkiem życia religijnego i pełni wielorakie funkcje religijne³.

Sobór w Konstytucji o Liturgii zwraca uwagę, że pierwszą funkcją budynku kościelnego jest zgromadzenie wiernych dla uwielbienia Boga przez wykonywanie czynności liturgicznych i czynne uczestnictwo wszystkich. „Przy wznoszeniu zaś świątyń należy troskliwie dbać o to, aby ułatwiały

¹ R. Kamiński, *Teologiczne spojrzenie na parafię*, w: *Ateneum Kapłańskie*, z. 3/454, 1984, s. 383 - 93.

² M. E. Rossier-Siedlecka CR, *Posoborowa architektura sakralna*, Lublin 1979, s. 25.

³ J. Majka, *Socjologia parafii*, Lublin 1969, s. 145 - 6.

wykonywanie czynności liturgicznych oraz osiągnięcie czynnego uczestnictwa wiernych"⁴.

Również nowy Kodeks Prawa Kanonicznego podkreśla, że kościół jest domem Bożym, w którym gromadzi się wspólnota wiernych, by wielbić Boga wykonywaniem kultu. „Kościół oznacza budowlę świętą przeznaczoną dla kultu Bożego, do której wierni mają prawo wstępu w celu wykonywania w niej kultu, zwłaszcza publicznego”⁵.

Czwarty Synod Diecezji Tarnowskiej w statutach odnoszących się do miejsc kultu także podkreśla, że kościół jest miejscem gromadzenia się Ludu Bożego dla sprawowania kultu, ale zwraca uwagę, że jest jednocześnie znakiem obecności Boga na ziemi i miejscem głoszenia Słowa Bożego. „Kościół i kaplice, jako widomy znak obecności Boga na ziemi i miejsce gromadzenia się Ludu Bożego dla sprawowania świętej liturgii, powinny być otoczone szacunkiem i troską wszystkich wiernych”⁶. „Kościół i kaplice powinny być pomieszczeniem z możliwością wyeksponowania ołtarza, tabernakulum, chrzcielnicy, miejsca przewodniczenia liturgii i miejscą głoszenia Słowa Bożego”⁷.

Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarzy wymieniają konkretne funkcje budynku kościelnego. Kościół jest to dom Boży, w którym zbiera się wspólnota chrześcijan, aby słuchać Słowa Bożego, wielbić Boga modlitwą wspólną, sprawowaniem Eucharystii i przystępowaniem do sakramentów św. Jest to zarazem budowla widzialna i stanowi szczególny znak Kościoła wspólnoty Ludu Bożego pielgrzymującego na ziemi do domu Ojca oraz Kościoła przebywającego w niebie. Kościół jest zatem znakiem rzeczywistości duchowej, nadprzyrodzonej⁸. „Budynek kościelny poza zadaniem ściśle funkcjonalnym jakie pełni dla ludzi wierzących ma ponadto funkcję znaku i przypomina o istnieniu Boga współczesnemu człowiekowi, zaabsorbowanemu doczesnością — humanizuje miasto”⁹.

Reasumując trzeba podkreślić, że kościół spełnia wielorakie zadania religijne:

1) jest to dom Boży, w którym Bóg jest w szczególny sposób obecny, a zwłaszcza, w którym realizuje się stała sakramentalna obecność Chrystusa jako Pasterza i Dawcy łask w parafii,

2) jest ośrodkiem religijnym zarówno całej wspólnoty parafialnej, jak i ośrodkiem religijnym mniejszych grup np. ministrantów, lektorów, młodzieży apostołskiej, chorych i starszych itp.

3) jest miejscem zgromadzeń liturgicznych codziennie a zwłaszcza w niedziele i święta dla sprawowania liturgii Mszy św., sakramentów św. i innych obrzędów kościelnych, oraz miejscem modlitwy osobistej i skupienia. W ten sposób wierni wielbią Boga, a Bóg uświęca lud,

4) jest miejscem głoszenia Słowa Bożego, słowem — homilie, katechezy, kazania rekolekcyjne; obrazem — rzeźby, obrazy, polichromia; muzyką i śpiewem religijnym,

5) nadto kościół spełnia czasem funkcje ośrodka działalności pozareligijnej — kulturalnej o silnym zabarwieniu religijnym np. misteria religijne, koncerty muzyki religijnej, wieczory kolęd, muzea sztuki sakralnej, wysta-

⁴ KZ 124.

⁵ KPK 1214.

⁶ IV S. D. T. Ks. II miejsce kultu i sztuka sakralna stat. 1.

⁷ IV. S. D. T. Ks. II miejsce kultu, stat. 4, par. 1.

⁸ Currenda R. 133: 1983, s. 40; J. Miazek *Kościół — wymagania liturgiczne* w: *Architektura sakralna, seminarium*, Warszawa 1983, s. 14 - 15.

⁹ *Dz. cyt.*, s. 23.

wy religijne, charytatywnej jak dni chorych, organizowanie akcji dobroczynności,

6) poza tymi zadaniami spełnia rolę symbolu i jest znakiem obecności Boga w świecie, znakiem wiary chrześcijan i tęsknot człowieka za wspólnotą z Bogiem oraz znakiem braterstwa ludzi, którzy chcą się dzielić dobrami z potrzebującymi.

Słowem w kościele parafialnym Chrystus buduje Kościół jako wspólnotę wiary, kultu i miłości. Sercem przeto parafii jest kościół¹⁰. Bez kościoła niemożliwe jest funkcjonowanie i życie parafii.

Tymczasem przyspieszony po wojnie proces urbanizacji, migracja ludności ze wsi do miast powoduje rozwój miast i wzrost liczby mieszkańców, powstawanie nowych osiedli, nowych form życia społecznego, nowych problemów duszpasterskich, a w konsekwencji konieczność tworzenia nowych parafii w miastach. Przyrost naturalny, rozległość terytorialna parafii, charakter wczasowo-turystyczny niektórych miejscowości przyciągający licznych wczasowiczów i turystów, poczucie odpowiedzialności za objęcie odpowiednią opieką duszpasterską wszystkich wiernych, domagały się także nowych kościołów w parafiach miejskich.

Znamienny jest rozwój sieci parafialnej w Diecezji Tarnowskiej. Do czasu powstania diecezji w 1786 r. istniało 181 parafii, począwszy od najstarszych erygowanych przez biskupów krakowskich jak Brzeźnica k. Bochni w XI w., Brzeźnica k. Dębicy w XI w., Czchów — XII w., Łącko — XII w., Nowy Sącz — św. Małgorzata — XII w., Podegrodzie — XI w., Szczepanów — XI w., Tropie — XI w., Wojnicz — XI w.

Pierwszy biskup Diecezji Tarnowskiej Florian Janowski (1786 - 1801) erygował 6 nowych parafii. W latach 1802 - 1822 powstały 2 parafie. Za rządów biskupa Józefa Grzegorza Wołtarowicza (1840 - 1850) powstało 2 parafie. Bp. Józef Alojzy Pukalski (1852 - 1885) erygował 7 parafii. Bp Ignacy Łobos (1896 - 1905) 4 parafie. Uderza działalność biskupa Leona Wałęgi (1901 - 1933), który utworzył 64 nowe parafie oraz biskupa Franciszka Lisowskiego, który erygował 16 parafii w latach międzywojennych (1933 - 1939). Podczas okupacji za rządów administratora apostolskiego (1939 - 1943) powstały 2 parafie Chotowa w 1942 r. i Rudka 1 X 1942 r. Ks. Stanisław Bulanda wikariusz kapitulny (1943 - 1946) erygował 3 parafie — jedną podczas wojny w Brzesku-Słotwinie w 1944 r. oraz w Gawłowie w 1945 r. i w Tarnowie parafię N. Serca P. Jezusa 4 XII 1946 r.

Drugi zasadniczy rozwój sieci parafialnej dokonał się w okresie powojennym za rządów biskupów — Jana Stepy a zwłaszcza Jerzego Ablewicza. Bp Jan Stepa (1946 - 1959) utworzył 54 parafie, w tym 21 parafii rzymskokatolickich na terenach polemkowskich. A oto wykaz z datą erygowania parafii:

1. Berest	29 XII 1951
2. Binczarowa	29 XII 1951
3. Borcki Nizińskie	10 VII 1951
4. Borowa Dębicka	7 VII 1952
5. Brunary, eryg. 1335, zniesiona w XV w., eryg.	29 XII 1951
6. Bucze	3 XII 1951
7. Bukowiec	4 II 1950
8. Czyrna	29 XII 1951
9. Delastowice	20 V 1950
10. Florynka	29 XII 1951

¹⁰ J. Majka, *dz. cyt.* s. 144 - 6; M. E. Rosier, *dz. cyt.* s. 24 - 35.

11. Gładyszów	29 XII 1951
12. Grabno	28 X 1947
13. Jadowniki Mokre	8 VII 1952
14. Jaworzna	1 XII 1951
15. Kowalowa	25 VIII 1952
16. Królowa Górna	29 XII 1951
17. Krynica Dolna	29 XII 1951
18. Łabowa	29 XII 1951
19. Łączki Brzeskie	5 XII 1958
20. Łętowice	22 VII 1951
21. Łosie	29 XII 1951
22. Małastów	23 VIII 1948
23. Marcinkowice	1952
24. Męcina Wielka, eryg. 1377, ponownie eryg.	29 XII 1951
25. Mielec M. B. Nieust. Pomocy	8 V 1947
26. Milik	29 XII 1951
27. Mochnaczka	29 XII 1951
28. Mszanka	5 IV 1950
29. Muchówka	1949
30. Niedzieliska	3 XII 1951
31. Niedźwiada	6 XII 1957
32. Nowa Wieś	29 XII 1951
33. Nowy Sącz, par. Ducha Św.	12 XII 1950
34. Nowy Sącz M. B. Bolesnej	22 I 1951
35. Pasierbiec	17 XII 1958
36. Piwniczna-Kosarzyska	4 XII 1957
37. Powroźnik	29 XII 1951
38. Sarnów	3 XII 1951
39. Siekierczyna	22 VII 1957
40. Sienna	1950
41. Szlachtowa	29 XII 1951
42. Śnietnica	1951
43. Tarnów-Klikowa	7 VII 1952
44. Tarnów — św. Józefa	30 VIII 1951
45. Tuchów, par. Nawiedzenia NMP	5 I 1951
46. Uście Gorlickie	29 XII 1951
47. Wierchomla Wielka	29 XII 1951
48. Wola Mędrzechowska	6 XII 1951
49. Wola Piskulina	6 XII 1957
50. Złockie	30 XII 1951
51. Żegiestów	29 XII 1951
52. Żelichów	10 II 1958
53. Żyraków	25 VIII 1952
54. Żukowice Stare	27 XII 1957

Za biskupa Karola Pękali, wikariusza kapitulnego (1951 - 1962) utworzono 1 parafię — Trzciana k. Mielca 5 VI 1959 r.

Wielki rozwój sieci parafialnej dokonał się za rządów obecnego Ordynariusza Bpa Jerzego Ablewicza, który wytrwale zmierzał do podziału parafii dużych i parafii rozległych, starając się zabezpieczyć skuteczność działania pastoralnego. W rezultacie zarządził potrzebom diecezji w tym zakresie erygując dotychczas 117 nowych parafii, w tym 21 parafii w miastach, czyli powiększył diecezję o około 1/4 parafii. Obecnie diecezja liczy 458 parafii¹¹.

A oto wykaz nowych parafii z datą ich powstania:

1. Banica	17 I 1983
2. Biała Niżna	6 XII 1980
3. Biskupice Radłowskie	24 II 1981
4. Błonie	6 XII 1980

¹¹ Stan z dnia 10 lipca 1985 r.

5. Bochnia św. Pawła	25	V	1984
6. Bogumiłowice	30	VI	1981
7. Borek	29	X	1981
8. Borki	8	IX	1981
9. Borusowa	15	II	1978
10. Brzezna	7	VI	1974
11. Buchcice	6	XII	1980
12. Burzyn	6	XII	1980
13. Cieniawa	1	IX	1981
14. Chechły	24	VI	1978
15. Chojnik	15	X	1983
16. Dąbrówka Wisłocka	20	VI	1985
17. Dębica-M. B. Anielskiej	1	VIII	1973
18. Dębica-Miłosierdzia B.	10	VII	1984
19. Długoleka-Świerkla	16	VII	1984
20. Dobrynin	5	XII	1977
21. Domacyny	20	IX	1972
22. Drwinia	24	II	1981
23. Gaboń	27	III	1984
24. Gierczyce	6	XII	1980
25. Glinik	21	VII	1982
26. Głębokie	20	III	1981
27. Gorlice-św. Andrzeja	1	VIII	1983
28. Gorlice-Glinik	22	XII	1980
29. Góra Motyczna	2	VIII	1980
30. Grudna Górna	2	VII	1985
31. Gruszów Wielki	6	XII	1980
32. Jankowa	6	XII	1980
33. Jaworsko	21	XII	1983
34. Jodłowa Górna	16	II	1981
35. Jodłówka-Wałki	27	VI	1981
36. Jurków k. Czchowa	21	XII	1979
37. Kamianna	4	II	1981
38. Kamienica Górna	6	XII	1980
39. Kamionka	10	VII	1985
40. Kąty	6	XII	1980
41. Kiełków	6	VI	1984
42. Korzeniów	17	VIII	1984
43. Kosowy	30	VII	1983
44. Koszyce Małe	6	XII	1980
45. Koszyce Wielkie	17	VII	1981
46. Krosna	27	VI	1981
47. Krynica-N. Serca P. Jezusa	30	VI	1981
48. Krynica-św. Antoniego	6	XII	1980
49. Kwiatonowice	10	VII	1985
50. Latoszyn	24	VIII	1982
51. Leszczyna	6	XII	1980
52. Lewniowa	2	VIII	1980
53. Limanowa-Sowliny	6	XII	1980
54. Łęg-Zamoście	10	VI	1984
55. Maciejowa	4	II	1981
56. Michalczowa	20	III	1981
57. Mielec-Ducha Św.	30	I	1981
58. Mikołajowice	18	II	1972
59. Mokrzycka	23	V	1981
60. Moszczenica Niżna	6	XII	1980
61. Muszyna-bl. M. T. Ledóch.	6	VI	1984
62. Nawsie	6	V	1983
63. Nieciecza	6	XII	1980
64. Niedomice	4	III	1978
65. Niedźwiedza	21	VIII	1975
66. Nowy Sącz-M. B. Niepokal.	6	XII	1980
67. Nowy Sącz-św. Heleny	6	XII	1980
68. Nowy Sącz-św. Kazimierza	10	V	1977
69. Nowy Sącz-Zabełcze	20	III	1981
70. Obidza	19	II	1982

71. Olszanka	27	III	1984
72. Pawężów	15	XII	1980
73. Podgrodzie	2	VII	1979
74. Podłopień	27	III	1934
75. Poręby Dymarskie	14	I	1981
76. Przybysławice	2	IV	1985
77. Przysietnica	20	III	1981
78. Pustków	31	III	1981
79. Pustków-Osiedle	22	III	1978
80. Pustynia	6	XII	1980
81. Radgoszcz-Krzywda	17	I	1984
82. Ropica Dolna	21	VII	1982
83. Róża	6	XII	1980
84. Rzepiennik Strzyżewski	29	IX	1978
85. Rzepiennik Suchy	31	III	1982
86. Rzuchowa	4	VI	1981
87. Siedliszowice	12	III	1984
88. Skrzyszów k. Ostrowa	6	VI	1984
89. Słopnice Górne	20	III	1981
90. Słotowa	4	VII	1981
91. Smerekowiec	5	II	1974
92. Stasiówka	21	I	1980
93. Stróża	6	XII	1980
94. Sufczyn	31	III	1982
95. Swoszowa	6	XII	1980
96. Szczawa	6	XII	1980
97. Świniarsko	30	IV	1971
98. Tarnówiec	6	XII	1980
99. Tarnów-M. B. Szkaplerznej eryg. 1320, przyłączona do par. kole- giackiej 1400, eryg. ponownie	26	IV	1980
100. Tarnów-Miłosierdzia B.	16	XI	1932
101. Tarnów-św. M. Kolbego	20	IV	1979
102. Tarnów-św. St. Kostki	6	XII	1980
103. Trzemesna	6	XII	1980
104. Trześć	29	X	1981
105. Werynia	27	V	1978
106. Wielka Wieś	12	VI	1982
107. Wola Łużańska	12	IX	1980
108. Wola Rogowska	7	IV	1971
109. Zabrze	29	X	1981
110. Zabrzeż	19	II	1982
111. Zachwiejów	10	VII	1985
112. Zaczarnie	3	VII	1981
113. Zalesie	6	XII	1980
114. Zawada k. Tarnowa	4	X	1980
115. Ziempiów	10	VII	1976
116. Żbikowice	6	XII	1980
117. Żmiąca	6	XII	1980

Nowe parafie wymagały budowy nowych kościołów parafialnych. Spośród 117 parafii erygowanych przez Bpa Jerzego Ablewicza tylko siedem posiadało świątynie. Wszystkie wymagały jednak remontu lub dokończenia wystroju wnętrza. Podobny stan przedstawiały po przerwie w pracach budowlanych spowodowanych wojną i trudnymi latami powojennymi także i inne świątynie diecezji. Załącznikiem nowej parafii najczęściej były kapliczki przydrożne, sale katechetyczne w domach prywatnych, krzyże przy których pod gołym niebem odprawiano Mszę św.

IV Synod Diecezji Tarnowskiej postanawia, że dla skuteczniejszego oddziaływania duszpasterskiego dokonuje się podziału większych parafii i zmniejsza odległość do kościoła przez budowę nowych świątyń¹².

¹² Statut 22.

Wynika z tego, że o rozplanowanie miejsc kultu w parafii, czy mieście oraz o wielkości kościołów decyduje przede wszystkim liczba mieszkańców i odległości. Urbaniści przyjmują, że odległość od miejsca kultu nie powinna przekraczać w mieście ok. 600 m, na wsi ok. 3 km. Pociąga to za sobą konieczność tworzenia w parafii pomocniczych ośrodków religijnych, którymi są kaplice filialne. Biorąc zaś pod uwagę, że współczesny ośrodek parafialny spełnia różne zadania: sprawowanie kultu Bożego, katechizację, działalność charytatywną, kulturalną i społeczną, wynika stąd potrzeba odpowiednich pomieszczeń jak: kaplice katechetyczne, dom parafialny, kaplice cmentarne, plebanie.

2. UWARUNKOWANIA I PROBLEMY BUDOWNICTWA SAKRALNEGO

Zywiolowy ruch budownictwa sakralnego i kościelnego w czterdziestoleciu powojennym miał swoje uwarunkowania religijne, polityczno-administracyjno-gospodarcze i personalne.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania religijno-duszpasterskie należy podkreślić, że ludność zamieszkująca teren Diecezji Tarnowskiej jest w swej masie wierząca, przywiązana do kościoła i praktykująca. Stosunkowo wysoki przyrost naturalny, zwłaszcza w latach powojennego wyżu demograficznego powiększył znacznie liczbę dzieci i młodzieży. Ludzie pragną spełniać praktyki religijne w sposób godny i w odpowiednich warunkach lokalowych — kościołach, kaplicach katechetycznych niezbyt odległych od miejsca zamieszkania.

Te słuszne tendencje zderzały się z przykrą rzeczywistością, którą stanowiły zbyt małe niektóre dawne kościoły parafialne, brak kościołów w nowych osiedlach miejskich i nowych parafiach, brak kaplic filialnych w rozległych parafiach, brak sal katechetycznych, gdyż katechizacja odbywała się dotychczas w szkołach. Trudna sytuacja stwarzała problemy duszpasterskie, które starano się rozwiązywać przez organizowanie ośrodków duszpasterskich w istniejących kaplicach pomocniczych, przy kapliczkach i krzyżach przydrożnych oraz w salach katechetycznych w domach prywatnych, które stawały się kaplicami.

Stąd zrozumiałe były delegacje parafian do proboszczów, do Kurii Diecezjalnej o pomoc w sprawie budów i wielokrotne, liczne, wytrwałe delegacje do władz gminnych (powiatowych), wojewódzkich i centralnych w stolicy z prośbą o zezwolenie na budowę kościoła. Wszystkie te starania odbywały się przy ogromnym zapale, religijnym zaangażowaniu, wytrwałości i ofiarności wiernych¹³.

Realizacja zamierzeń i próśb Ludu Bożego w zakresie budownictwa sakralnego i kościelnego zależała od różnych czynników, ale ostatecznie od decyzji władz państwowych. W omawianym okresie działały tu z różnym nasileniem uwarunkowania polityczno-administracyjne.

W pierwszym okresie do r. 1956 sprawę zezwolenia na budowę i załatwienia wszelkich formalności z nią związanych załatwiał proboszcz zainteresowanej parafii bezpośrednio z władzami ówczesnych powiatów. Sytuacja ekonomiczna była trudna. Zniszczenia wojenne i straty materialne wiernych, straty ludnościowe i stan zdrowia, rozpoczęta odbudowa zakładów, domów mieszkalnych oraz zaostrzająca się linia polityczna ograniczająca

¹³ A. Liedke, *Obecne budownictwo sakralne diecezji chełmińskiej* w: *Studia Pelplińskie*, t. XIV, Pelplin 1983, s. 75.

swobodę działalności Kościoła w okresie stalinizmu utrudniały rozwój budownictwa sakralnego. Niemniej w tak trudnych warunkach odbudowywano uszkodzone kościoły podczas działań wojennych np. w Grybowie, Zawsowie, Wadowicach oraz zbudowano 26 kościołów i 4 kaplice pomocnicze.

Nowy okres w zakresie budownictwa kościelnego zaczął się z chwilą wydania *Okólnika nr 3 Urzędu d/s Wyznań z 27 III 1957 r. w sprawie budownictwa obiektów sakralnych i kościelnych oraz zaopatrywanie tych obiektów w materiały budowlane*. W myśl niego Kuria Biskupia musiała przestać do Prezydów Wojewódzkich Rad Narodowych roczny plan budów obejmujący obiekty zgłoszone uprzednio przez parafie w Kurii, których budowa miała być podjęta w danym roku. Okólnik zarządzał, że „Uzgodnienie wniosków podanych w planie rocznym następuje w drodze porozumienia między Kurią i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej”.

W praktyce to „uzgodnienie” okazywało się przez całe lata fikcją wobec arbitralnie podejmowanych decyzji przez Urzędy Wojewódzkie.

I tak w latach 1957-71 włącznie Kuria Biskupia wniosła do Urzędów Wojewódzkich w Krakowie i Rzeszowie — bo na terenie tych dwóch ówczesnych województw położona była Diecezja Tarnowska — wniosek o wyrażenie zgody na budowę 48 kościołów, a uzyskano zezwolenie na 10 kościołów, spośród postulowanych 33 kościołów pomocniczych i kaplic otrzymano zgodę jedynie na 6. Nadmieniam przy tym, że w liczbach zezwoleń nie ujęto 5 zezwoleń na budowę nowych kościołów udzielonych w 1957 r., które potem władze wycofały odmawiając zatwierdzenia planów budowy: w Mielcu-Osiedlu, Skrzydlnej, Piwnicznej/Kosarzyskach, Siekierczynie, Łączkach Brzeskich. Czasem też występowało zjawisko udzielenia zezwolenia na remont zamiast na postulowaną nową budowę.

W tym samym okresie wniesiono o zezwolenie na remont 56 kościołów, z tego otrzymano 44; na budowę 9 dzwonnicy — uzyskano 8, na budowę 4 kostnic na cmentarzach — uzyskano 3, na budowę 83 plebanii — otrzymano 50, na remont 22 plebanii i innych obiektów kościelnych — uzyskano 14¹⁴.

W 1972 r. postulowano w województwie rzeszowskim zezwolenie na budowę 13 kościołów i kaplic — uzyskano 2: w Przedborzu i Łączkach Brzeskich; z postulowanych 2 remontów kościołów uzyskano 1 (Lipinki) oraz uwzględniono 3 wnioski: na budowę plebanii w Dulczy, na remont plebanii w Ropczycach i dokończenie budowy wikarówki w Mielcu.

Na wnioski do województwa krakowskiego w 1972 r. o zezwolenie na budowę 30 kościołów i kaplic otrzymano 2 zezwolenia — Grabno i Piwniczna-Kosarzyska, na 4 rozbudowy i remonty kościołów uzyskano 3, na 16 wniosków na budowę i remonty innych obiektów kościelnych uzyskano zgodę na budowę 5 plebanii i 4 remonty¹⁵.

W 1973 r. Kuria przedłożyła w Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie wnioski na 26 kościołów i kaplic, 9 remontów kościołów i 15 wniosków na budowę i remonty innych obiektów kościelnych. Uzyskano zezwolenie na 1 kościół w Woli Przemyskiej, remonty 4 kościołów, budowę 3 plebanii i 1 rozbudowę plebanii¹⁶.

Natomiast na przedłożone wnioski w Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie w 1973 r. o zezwolenie na budowę 13 nowych kościołów i kaplic, re-

¹⁴ Pismo z dnia 12 VI 1972, o F — 2/10872 Archiwum Kurii Diecezjalnej w Tarnowie.

¹⁵ Pismo z dnia 3 II 1973, o F — 2/120/73, AKD. Tarnów.

¹⁶ Decyzja PWRN Kraków z 11 VIII 1973, o F — 2/130/73 AKD Tarnów.

mont i rozbudowę 4 kaplic, budowę i remont 4 plebanii, uzyskano zgodę na budowę 2 kościołów w Mielcu-Osiedlu i Niedźwiadzie i 2 plebanii¹⁷. Jako uzasadnienie odmowy innych zezwoleń podawano, że jest wystarczająca sieć obiektów sakralnych i kościelnych i są ważniejsze potrzeby w tym rejonie.

Po nowym podziale administracyjnym kraju na liczniejsze województwa wniesiono na 1976 r. do 6 województw: tarnowskiego, nowosądeckiego, rzeszowskiego, krośnieńskiego, tarnobrzckiego i krakowskiego o udzielenie zezwolenia na budowę 16 kościołów, rozbudowę 25 kościołów, budowę 26 kaplic, 4 sal katechetycznych, 37 budynków mieszkalnych i innych. Uzyskano z Urzędu Wojewódzkiego w Tarnowie, Rzeszowie i Nowym Sączu zezwolenie na 1 kościół w Chechłach, na rozbudowę i remont 10 kościołów, na budowę 5 plebanii, 2 dzwonnicy i 4 rozbudowy plebanii¹⁸. Województwo w Krakowie i Tarnobrzegu nie udzieliło żadnego zezwolenia.

Mimo przedkładania wniosków o udzielenie zezwoleń na budowę według hierarchii potrzeb i omawiania ich przez Biskupa z Wojewodą lub przez delegatów Kurii z kierownikami Urzędów d/s Wyznań ujawniała się tendencja zezwolenia na niedużą ilość kościołów i to raczej na wsiach, a preferowano budowy plebanii czy remontów. W rezultacie negatywnego załatwienia wniosków o budowy, niektóre parafie czekały na zezwolenie po dziesięć i dwadzieścia lat, np. Gorlice-Glinik Mariampolski, Limanowa-Sowliny. Niekiedy zniecierpiwieni wierni rozpoczynali budowę bez zezwolenia władz i narażali się na kary. Były też wypadki przedłużania terminu załatwienia informacji o terenie, zatwierdzenie planów, załatwienie wszelkich formalności związanych z wydaniem zezwolenia na rozpoczęcie prac budowlanych.

Toteż Episkopat Polski ustalił niedzielę października po wspomnieniu św. Jadwigi Śląskiej, Patronki budownictwa sakralnego jako ogólnopolski dzień modl.tw w intencji budowy kościołów. Nieraz czytano w tym dniu *Odezwę Biskupa Tarnowskiego* wskazującą Ludowi Bożemu znaczenie i rolę świętyń w życiu Kościoła, potrzeby Diecezji w zakresie budownictwa sakralnego.

W *Odezwie* z niedzieli 15 X 1972 r. Biskup Tarnowski mówił między innymi:

„... w niedzielę dzisiejszą w łączności z Biskupami całej Polski i z Wami wszystkimi pragnę polecić Bogu w pokornej modlitwie palącą potrzebę budowy nowych świątyń na naszej ziemi... Módlmy się dzisiaj żarliwie o nowe kościoły w naszej diecezji, zwłaszcza w jej osiedlach przemysłowych, w Mielcu, w Gliniku Mariampolskim, w Niedomicach, w Limanowej-Sowlinach, w Nowym Sączu i w tylu innych parafiach miejskich i wiejskich, w których niejednokrotnie naszym Braciom i Siostram brakuje miejsca i powietrza na godną ich wiary modlitewną rozmowę z Bogiem”¹⁹.

W *Odezwie* zaś na niedzielę 29 X 1978 r. mówił do Diecezjan:

„W ostatnich latach na terenie naszej diecezji przystąpiliśmy do budowy kilkunastu kościołów i kaplic, w oparciu o zezwolenia otrzymane od władz państwowych; pragnę z całego serca podziękować Wam, Umiłowani Diecezjanie, bo przecież nowe domy Boże powstają dzięki Waszemu poświęceniu, dzięki Waszym ofiarom i dzięki pracy Waszych rąk. Nie mogę tutaj wstrzymać się od wyrażenia szczególnego uznania dla moich braci Kapłanów, którzy z niezmiernym poświęceniem kierują budową nowych obiektów sakralnych... obecnie nasza diecezja oczekuje na budowę 40 nowych kościołów i kaplic. Niektóre z nich są szczególnie potrzebne, wprost konieczne. Są to kościoły w nowych dzielnicach naszych miast, rosnących szybko w liczbę mieszkańców”.

¹⁷ Pismo PWRN w Rzeszowie z 19 IV 1973, o F — /2/123/73 AKD Tarnów.

¹⁸ Pismo, o F — 2/203/76 AKD Tarnów z dnia 22 XII 1976.

¹⁹ *Odezwa Biskupa Tarnowskiego*, OB I — 6/157/72. Sygn. Archiwum Kurii Diecezjalnej w Tarnowie.

Odezwa mówi dalej o konieczności budowy kościoła w Nowym Sączu, Bochni, Dębicy²⁰.

Zmiana na korzyść Kościoła nastąpiła w trzecim okresie dzięki przemianom rozpoczętym w sierpniu 1980 r. Metropolita Krakowski kard. Franciszek Macharski napisał w *Słowie pasterskim na niedzielę modlitw o budowę kościołów*:

„Zdecydowanie ludzi pracy i słuszność sprawy cierpliwie bronionej przez lata, znalazły zrozumienie u władz. Zdecydowały się one na zasadniczą zmianę dotychczasowego sposobu udzielania zezwoleń na budownictwo służące celom duszpasterskim”²¹.

Wyrazem tej zmiany było *Zarządzenie nr 47 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1981 r. w sprawie planowania i realizacji budynków sakralnych i kościelnych*. Utracił moc obowiązującą wspomniany wyżej *Okólnik nr 3 Urzędu do Spraw Wyznań*.

W myśl *Zarządzenia nr 47...*

„Terenowe organy administracji państwowej zapewniają przedstawicielom Kurii: 1) współdziałanie w opiniowaniu planów zagospodarowania przestrzennego z punktu widzenia potrzeb inwestycji sakralnych i kościelnych, 2) przeglądanie zatwierdzonych planów zagospodarowania przestrzennego”.

Zarządzeniem wprowadzono istotne zróżnicowanie dotyczące wielkości metrażu powierzchni użytkowej poszczególnej inwestycji. I tak budowle sakralne i kościelne (kościół, kaplice, domy katechetyczne, domy parafialne, plebanie, kostnice), których powierzchnia użytkowa nie przekracza 600 m² nie wymagają zgłoszenia do wojewódzkiego planu inwestycyjnego. Decyzje w sprawie budów poniżej 600 m² wydaje prezydent miasta lub naczelnik gminy.

Odnosnie do obiektów sakralnych, których powierzchnia użytkowa przekracza 600 m² Kuria przedkłada Wojewodom co 5 lat opracowane zestawienie planowanych inwestycji, których realizację przewiduje się na dane pięcioletnie. Plan tych inwestycji sakralnych i kościelnych Biskup Diecezjalny uzgadnia z danym Wojewodą, po uprzednim skonfrontowaniu go z odpowiednim planem zagospodarowania przestrzennego.

Dzięki przemianom, postawie Ludu Bożego i trosce Pasterza udało się w latach 1980 - 1984 łącznie, uzyskać zezwolenia na budowę około 78 kościołów, 80 kaplic, 43 plebanii, 37 domów katechetycznych, parafialnych i innych budynków kościelnych nie licząc zezwoleń na remonty różnych obiektów. Jest to wielka szansa dla diecezji, która podjęła ofiarnie ogromny trud budowy.

Warto też tu dodać, że w okresie ostatnich 25 lat dokonał się największy w świecie chrześcijańskim od czasów Średniowiecza rozwój budownictwa kościelnego związany najpierw z odbudową zniszczeń wojennych w Europie, a następnie z industrializacją i eksplozją urbanistyczną²².

Realizacja pozwoleń na budowę w zależności od warunków stwarza problemy i trudności. Najpierw problem lokalizacji budowy obiektu. Kościół i wszelkie obiekty konieczne do normalnego funkcjonowania parafii, jak dom mieszkalny kapłanów (plebania), dom katechetyczny, pomieszczenia gospodarcze powinny być zlokalizowane możliwie w centrum parafii. Uznaje się zasadę, że obszar parafii i usytuowanie kościoła powinno być takie, aby każdy parafianin miał możliwość dotarcia do świątyni od najdalej położonego

²⁰ *Odezwa*, OB I — 6/336/78 AKD Tarnów.

²¹ „Tygodnik Powszechny” 8 XI 1981.

²² M. E. Rosier-Siedlecka, *dz. cyt.*, s. 8 - 9.

miejsca zamieszkania, niezależnie od środka lokomocji, w ciągu 10 do 30 minut. Działka parafialna powinna być zlokalizowana także w takim układzie przestrzennym, aby świątynia i zabudowania parafialne mogły uzyskać właściwy wyraz w krajobrazie i sylwecie otoczenia. Przeciętna powierzchnia działki powinna wynosić od 0,50 ha plus ogród dla terenów wiejskich do około 1 ha — 1,5 ha, w osiedlach i dzielnicach miast zwłaszcza wojewódzkich, aby zapewniały zlokalizowanie wszystkich budynków towarzyszących. Kościół winien się znajdować blisko mieszkańców, mieć zapewniony swobodny dojazd i nie powinien być położony w bezpośrednim sąsiedztwie drogi intensywnego ruchu. Przed kościołem należy zapewnić odpowiedni plac przed wyściem głównym oraz obejście procesyjne wokół świątyni o szerokości od 5 do 10 m²⁸.

Celem odpowiedniego zlokalizowania kościoła, kaplicy i innych budynków kościelnych zgodnie z wytycznymi udawała się na miejsce komisja kościelna zawsze z udziałem biskupa na wizję lokalną. Wybierała parcelę w największym stopniu odpowiadającą wytycznym i dawała odpowiednie instrukcje proboszczowi. Najczęściej lokalizowano budowę na gruntach parafialnych, a w razie ich braku na własności prywatnej lub państwowej i załatwiano formalności związane z nabyciem na własność parafii lub na wieczystą dzierżawę. Było wiele wzruszających momentów jak radość zbiegających się wiernych, bezpłatne nieraz ofiarowanie różnych parcel do wyboru, gotowość do pracy przy budowie i ofiarność. Problemem było także w niektórych osiedlach zwłaszcza miejskich już zabudowanych znalezienie odpowiedniej parceli wolnej i jej nabycie. Było także kilka odosobnionych przypadków zabiegów o zlokalizowanie kościoła powodowanych dobrem jakiejś grupy wiernych lub względami prestiżowymi.

Trudny problem do rozwiązania stawiało uwarunkowanie personalne, czyli brak wystarczającej ilości odpowiednio przygotowanych architektów i księży inwestorów.

Do powstania kościoła czy innego obiektu budownictwa sakralnego czy kościelnego składają się zasadniczo trzy czynniki: programowanie — projektowanie — realizacja, które wiążą się z eksploatacją. Zanim architekt przystąpi do opracowania projektu kościoła musi otrzymać od inwestora kościelnego (proboszcza) program budowy, poprzedzony wstępną analizą socjologiczno-religijną, określeniem potrzeb duszpasterskich i funkcji liturgicznych oraz analizą ekonomiczną. Założenia programowe powinny zawierać: wykaz pomieszczeń z określeniem ich powierzchni, określenie sposobu użytkowania, wzajemnych powiązań między pomieszczeniami, ustalenie instalacji oświetleniowej, nagłośnienia, ogrzewania, wentylacji wodno-kanalizacyjnej oraz ducha sakralnego przyszłego dzieła²⁴.

IV Synod Diecezji Tarnowskiej podaje konkretne wskazania odnośnie do programowania kościołów i kaplic:

„Kościół i kaplice powinny być pomieszczeniem w zasadzie jednoprzestrzennym, z możliwością wyeksponowania ołtarza, tabernakulum, chrzcielnicy, miejsca przewodniczenia liturgii i miejsca głoszenia Słowa Bożego”.

„Należy także zaplanować odpowiednie miejsce dla konfesjonałów, jedno lub więcej, kaplic dla małych grup, chór muzyczny oraz odpowiednie zaplecze zakryte i gospodarcze”.

²³ J. Modzelewski, *Zasadnicze wytyczne w sprawie budowy nowych kościołów*, w: *Architektura sakralna*, Warszawa 1983, s. 4 - 6.

²⁴ M. E. Rosier-Siedlecka, *dz. cyt.*, s. 17 - 35; M. Twarowski, *Podstawowe założenia projektowaniu sztuki sakralnej*, w: *Budowa i Konserwacja Kościołów*, Warszawa 1981, s. 19 - 26.

„Kościóły i kaplice powinny być przystosowane do odprawiania nabożeństw zarówno zwyczajnych jak i nadzwyczajnych, a także okresowych związanych z rokiem kościelnym (żłóbek, ciemnica, Grób Pański). W ich otoczeniu należy przewidzieć możliwość urządzenia procesji, nabożeństw polowych, także parking”²⁵.

IV Synod powiada, że „w sprawach dotyczących projektowania oraz realizacji budow sakralnych i kościelnych, urządzenie ich wnętrza i otoczenia, a także remontów i ochrony zabytków służą duszpasterzom oraz parafianom następujące urzędy Kurii Diecezjalnej: 1) Referat Budownictwa Kościelnego, 2) Referat Sztuki Kościelnej, 3) Diecezjalny Konserwator Zabytków, 4) Dyrektor Muzeum Diecezjalnego, 5) Komisja Sztuki Kościelnej”²⁶.

Ogólnie biorąc księża nie byli przygotowani do pełnienia zadań inwestora kościelnego w powszechnie rozwijającym się ruchu budownictwa sakralnego. Kuria Diecezjalna opracowywała i dostarczała na piśmie zainteresowanym kapłanom wytyczne dotyczące postępowania zgodnie z wymaganiami budownictwa i przepisów administracyjnych oraz zawierające wskazania odnośnie do budownictwa sakralnego.

Organizowano też w Kurii pod kierunkiem Biskupa opiekuna Referatu Budownictwa i Komisji Sztuki Kościelnej spotkania księży inwestorów, na których możliwie wszechstronnie informowano księży i pouczano w zakresie budownictwa sakralnego i czekających ich zadań. Każdy też kapłan — inwestor omawiał osobiście i ustalał uwagi po przeprowadzonym dialogu z przedstawicielami parafii lub z całą parafią, założenia programowe z Biskupem przy udziale referenta do spraw budownictwa i referenta prawnego. Budowle sakralne miały być funkcjonalne, sakralne i w miarę nowoczesne, oraz możliwie tanie przy zastosowaniu najekonomiczniejszych rozwiązań projektowych, technologii i łatwo dostępnych materiałów. W praktyce nie zawsze udało się w pełni te postulaty realizować.

Mimo licznych zajęć duszpasterskich i administracyjno-gospodarczych w parafii księża inwestorzy prowadzili i obecnie prowadzą budowy sakralne z wielkim poświęceniem, oddaniem i zaangażowaniem, wzajemnie dzielą się doświadczeniem nabytym przez praktykę, udzielają rad, wspierają i podtrzymują na duchu. Toteż na budowie na ogół jest porządek, oszczędność materiału, budowa stosunkowo szybko postępuje prowadzona systemem gospodarczym przy zaangażowaniu i pracy społecznej parafian. Księża inwestorzy nabierają szybko doświadczenia, umiejętnie organizują i prowadzą budowę współpracując z architektami.

Zasadniczym i trudnym problemem jest opracowanie odpowiedniego projektu obiektu sakralnego, kościoła, kaplicy oraz budynku parafialnego jak plebania, dom katechetyczny, czy parafialny w otoczeniu kościoła. Kościół ma być domem Bożym, w którym wspólnota wierzących dzisiaj spotyka się z Bogiem i spełnia akty kultu religijnego. Potrzebą naszych czasów jest projektowanie i budowa kościołów o charakterze sakralnym przy użyciu nowej techniki, wykorzystaniu środowiska przyrodniczego, wartości estetycznych, czynników psychicznych i psychologicznych w celu stworzenia warunków do pełnego przeżycia obecności Boga w świątyni, oddaniu chwały i zjednoczenia z Nim. Wskazania w tym względzie podaje IV Synod Diecezjalny:

„Przy projektowaniu nowych kościołów i kaplic należy zadbać o ich charakter sakralny, funkcjonalność i odpowiedni poziom estetyczny”²⁷. „Kościóły i kaplice powinny zewnętrzną formą i ukształtowaniem wnętrza dawać wyraz osiągnięciom sztuki współczesnej. Nie może to jednak odbić się ujemnie na sakralności i funk-

²⁵ *Miejsca kultu i sztuka sakralna stat. 4, § 1, 2, 3.*

²⁶ *Miejsca kultu i sztuka sakralna stat. 13.*

²⁷ *Jw. stat. 3.*

cjonalności wnętrza, ani na odpowiednim wkomponowaniu całej budowli w krajobraz i najbliższe otoczenie"²⁸. „Postulat nowoczesności nie może zamykać drogi budownictwu sakralnemu o formach tradycyjnych"²⁹. „Projekty budowli sakralnych powinny być możliwe do wykonania przy użyciu materiałów ogólnie dostępnych i przy osobistym udziale wszystkich parafian"³⁰. „Troska o piękno miejsca świętego, poświęconego Bogu i Jego chwale, jest wyrazem wiary duszpasterzy i parafian. Wiarą powinni się odznaczać również artyści, autorzy projektów"³¹.

Wskazania te zebrane i polecane ostatecznie przez Synod były od lat podawane do wiadomości księżom i architektom. Wiadomo, że projekt kościoła czy innej budowli sakralnej wykonuje główny projektant z dobranym przez siebie zespołem specjalistów inżynierów, on też jest odpowiedzialny za projekt i powinien mieć nadzór autorski w czasie wykonywania prac budowlanych. Opracowanie projektu budowli o charakterze sakralnym jest sprawą trudną. Toteż architekt powinien być dobrym fachowcem, znać aktualne techniki i możliwości materiałowe, wymagania liturgiczne, mieć wyczucie artystyczne i zmysł religijny aby zaprojektował dom Boży, który jest znakiem wiary Ludu Bożego.

Architekci zwłaszcza młodzi nie słuchali wykładów z zakresu architektury sakralnej i nie byli przygotowani do projektowania kościołów. W latach gdy Diecezja Tarnowska była położona na terenie województwa krakowskiego i rzeszowskiego podjęło się projektowania kościołów kilku architektów z Krakowa, Warszawy i Rzeszowa. Po podziale administracyjnym utworzył się także w Tarnowie i Nowym Sączu zespół architektów, którzy rozpoczęli projektować kościoły.

Architekci rozpoczęli od studium przepisów liturgicznych, dokumentów Soboru Watykańskiego II zwłaszcza Konstytucji o Liturgii i literatury z zakresu architektury sakralnej. Opracowywali szkice projektu wstępnego i przedkładali je razem z księdzem inwestorem na sesji Komisji Sztuki Sakralnej. Po wyczerpującej dyskusji i ocenie projektu architekt otrzymywał ocenę projektu i wskazania na piśmie, w jakim kierunku ma pracować. Po opracowaniu projektu wstępnego według otrzymanych wytycznych przedkładał je ponownie do oceny Komisji Sztuki Sakralnej i do zatwierdzenia przez Biskupa. Po zatwierdzeniu projektu wstępnego także przez władze państwowe w myśl udzielonych wytycznych architekt opracowywał projekt techniczny, który zatwierdzały władze kościelne i państwowe do realizacji. Wiele sesji Komisji Sztuki Sakralnej odbywało się w obecności Biskupa Ordynariusza.

Trzeba zauważyć że prawie każdy projekt wstępny był poprawiany, czasem opracowywany od nowa, oraz uzupełniany. Architekci z twórczą wyobraźnią nabierali doświadczenia, wypracowywali jakiś swój charakterystyczny styl.

Na ogół istniało też wzajemne zaufanie między inwestorem proboszczem a architektem, wzajemne poszanowanie kompetencji, solidne spełnianie zobowiązań, zwłaszcza dotrzymywania terminów. W razie potrzeby interweniowała Kuria. Z biegiem czasu Kościół przez Komisję Episkopatu do spraw Budownictwa Kościelnego organizował sympozjum dla architektów i diecezjalnych referentów budownictwa sakralnego celem dokształcania ich w zakresie architektury sakralnej.

²⁸ *Jw. stat. 5, § 1.*

²⁹ *Jw. stat. 5, § 2.*

³⁰ *Jw. stat. 5, § 3.*

³¹ *Jw. stat. 9.*

3. AKTUALNY STAN BUDOWNICTWA SAKRALNEGO

W latach 1786 - 1945 tj. od momentu erygowania diecezji tarnowskiej do zakończenia II wojny światowej wzniesiono względnie przeniesiono na inne miejsce lub rozbudowano na terenie należącym obecnie do diecezji, 188 kościołów w parafiach rzymskokatolickich. Oprócz tego na tym obszarze zbudowano 51 cerkwi dla Łemków wyznania greckokatolickiego. Ruch budowlany rozpoczął się w latach powojennych spowodowany zniszczeniami wojennymi kościołów, plebanii i innych budynków kościelnych, a później nowymi potrzebami religijnymi rozwijających się miast i wsi. Za rządów diecezją przez Bp Jana Stepę (1946 - 1959) wybudowano: kościołów 56, kaplic pomocniczych 6, kaplic cmentarnych 4, plebanii 26, domów katechetycznych 2, domów parafialnych 3, wikarówek 1, organistówek 1, razem 101 obiektów kościelnych.

A oto szczegółowy wykaz z podaniem obiektu, parafii i daty budowy:

Kościóły:

1. Błonie	1957 - 1958	
2. Borki Nizińskie, tymczasowy	1944 - 1946	
3. Borowa k. Mielca	1938 - 1951	
4. Borzęcin Dolny	1958 - 1961	
5. Brzesko, pomocniczy	1957 - 1960	
6. Bucze	1946 - 1947	
7. Bukowiec, przeniesiony z Kamiannej	1948 - 1959	
8. Cerekiew	1948 - 1950	
9. Cmolas	1956 - 1961	
10. Dąbrowa Tarnowska	1948 - 1965,	pośw. 16 V 65; Bp J. Ablewicz
11. Delastowice	1946 - 1948	
12. Dobrynin	1957 - 1960	
13. Dulcza Wielka	1951 - 1956	
14. Góra Ropczycka	1948 - 1951	
15. Górki k. Mielca	1949 - 1950	
16. Gumniska	1957 - 1960	
17. Iwkowa	1953 - 1955	
18. Jadowniki Mokre	1946 - 1949	
19. Korzenna	1957 - 1960,	starania od 1952
20. Kowalowy, przeniesiony z Ryglic	1946 - 1947	
21. Kozieniec, par. Czchów	1946 - 1947	
22. Krościenko n/D, tymczasowy, pomocniczy	1949,	przebudowa
23. Książnice	1945 - 1952,	odbudowa
24. Łączki Brzeskie	1974 - 1978,	pośw. 29 X 1978 Bp J. Ablewicz
25. Łęg Tarnowski, św. Mikołaja,	1945	odbudowa
26. Marcinkowice	1948 - 1955	
27. Niedomice, prowizoryczny,	1957	
28. Niedźwiedza	1947 - 1949	
29. Okulice	1949 - 1959,	starania od 1947
30. Pawężów	1957 - 1958	
31. Rzepiennik Strzyżewski	1946 - 1947	
32. Siekierzyna, prowizoryczny	1957	
33. Siemiechów	1929 - 1953	
34. Sienna, kościół tymczasowy	1945	
35. Sienna, kościół stały,	1946 - 1952	
36. Stara Jastrząbka	1946 - 1947,	odbudowa
37. Stróża	1947 - 1948	
38. Straszęcin	1947 - 1950	
39. Strzelce Wielkie	1957,	rozbudowa
40. Szarwark	1940 - 1958	
41. Szczawa	1955 - 1959	

42. Szczepanowice	1939 - 1948
43. Tarnowiec, prowizoryczny	1948 przebudowa z Domu Kątechetycznego
44. Tarnów Klikowa	1948 - 1950
45. Tarnów M. B. Fatimskiej	1957 - 1960 pośw. 22 VI 1975 Bp J. Ablewicz
46. Tarnów Mościce	1948 - 1956
47. Trzciana k. Mielca	1958 - 1960
48. Wadowice Dolne	1945 - 1949 odbudowa
49. Wadowice Górne	1945 - 1948 odbudowa
50. Wola Piskulina 1957,	1980 - 1982 rozbudowa
51. Wola Rogowska	1949 - 1951
52. Wólka Plebańska, filialny, pow. Radomyśl W.	1955 odbudowa
53. Zaborów	1948 - 1951
54. Zdziarzec,	1945 - 1960 odbudowa
55. Żbikowice	1958 - 1960
56. Żukowice Stare	1958 - 1961

Kaplice pomocnicze:

1. Gosprzydowa (na Rotowskim)	1953
2. Krosna-Przyłaski (grota M. B. z Lourdes)	1952
3. Plechoty, par. Padew	1950
4. Podjaworze, par. Grybów	1945 - 1946
5. Roztoka Ryterska	1951
6. Strzeszyce, par. Ujanowice	1952 rozbudowa 1972

Kaplice cmentarne:

1. Padew	1951
2. Stary Wiśnicz	1948
3. Tymbark	1953 - 1965
4. Wadowice Dolne	1948 - 1951

Plebanie:

1. Borki Nizińskie	1945 - 1953
2. Borowa k. Mielca	1946 - 1950
3. Bucze	1951 - 1952
4. Delastowice	1946 - 1948
5. Góra Motyczna	1949
6. Górki k. Mielca	1948
7. Jadowniki Mokre	1954 - 1955
8. Jastrzębia	1944 - 1946
9. Kowalowy	1954 - 1955
10. Łączki Kucharskie	1949 - 1951
11. Łętowice	1947 - 1953 rozbudowa 1982
12. Łomnica Zdrój	1956 - 1958 gruntowny remont
13. Łososina Górna	1946 - 1948
14. Milik	1958 - 1960 odnowiona 1983
15. Mochnaczka	1957
16. Mszanka	1945 - 1949
17. Muszyna św. Józefa	1958 - 1959
18. Niedźwiada	1957 - 1959
19. Ochotnica Dolna	1948
20. Ołpiny	1950
21. Pasierbiec	1952
22. Pogwizdów	1950 - 1955
23. Sienna	1946 - 1948
24. Tarnów Mościce	1951
25. Tarnów Rzędzin	1953 - 1955
26. Zaczarnie	1954 - 1958

Domy katechetyczne:

1. Janowice po 1953
2. Lubcza (sala przy starym Domu) 1948

Domy parafialne:

1. Gosprzydowa 1948
2. Nagoszyn 1956
3. Wilczyka 1954 - 1955

Wikarówki:

1. Tarnów Mościce 1957 - 1958

Organistówki:

1. Ropa 1951 - 1952

Po śmierci biskupa Jana Stepy diecezję prowadził jako wikariusz kapitułny biskup Karol Pękała w latach 1959 - 1962, tj. do czasu mianowania przez Stolicę Apostolską nowego Ordynariusza diecezji. W tym czasie wybudowano w diecezji: kościołów 7, kaplic pomocniczych 3, plebanii 10, domów katechetycznych 3, wikarówek 1, organistówek 3, razem 27 obiektów sakralnych i kościelnych.

Kościóły:

1. Domacyny, tymczasowy 1958 - 1960
2. Kamionka Wielka 1959 - 1963
3. Mikołajowice 1958 - 1961 pośw. bp Pękała 18 VI 1961
4. Nowy Sącz M. B. Bolesnej 1957 - 1961 starania od 1953
5. Smęgorzów 1957 - 1965
6. Swoszowa 1958 - 1960
7. Świniarsko 1957 - 1960 przeniesiony ze Stadel

Kaplice pomocnicze:

1. Boguszowa, par. św. Małgorzaty 1952 - 1962
w Nowym Sączu
2. Kobyle, par. Stary Wiśnicz 1961 - 1962 prowizoryczna
3. Ochotnica Dolna 1957 - 1958

Plebanie:

1. Gwoździec 1960
2. Limanowa 1958 - 1960
3. Mystków 1959 - 1961 remont kapitalny
4. Rajbrot 1960 - 1961
5. Sędziszów 1959 - 1961 rozbudowa
6. Sobolów 1957 - 1960
7. Staszkówka 1960 - 1963
8. Świniarsko 1959 - 1961
9. Tarnów M. B. Fatimskiej 1961 - 1965
10. Tymowa 1959 - 1968

Domy katechetyczne:

1. Borowa k. Mielca 1961
2. Padew 1960
3. Pogwizdów 1960 - 1961 organistówka z salą katechetyczną

Wikarówki:

1. Otfinów 1958 - 1959

Organistówki:

1. Polna	1961 - 1962
2. Ropczyce	1961 - 1962
3. Zabno	1959

Szczególnie dynamicznie rozwinęło się budownictwo sakralne wraz z ob-
jęciem rządów w diecezji przez biskupa Jerzego Ablewicza w 1962 r. Nowy
Pasterz diecezji przystępuje wkrótce do zakrojonej na szeroką skalę reorga-
nizacji sieci parafialnej oraz sieci kościołów i kaplic kościelnych i budyn-
ków towarzyszących jak plebanie, domy parafialne i katechetyczne. W swych
rządach kieruje się zasadą, że aby parafia mogła owocnie funkcjonować
duszpastersko nie może obejmować zbyt rozległego terenu, ani też skupiać
zbyt dużej ilości wiernych np. więcej niż 8 tys. wiernych w miastach. Musi
też posiadać odpowiednią bazę materialną — kościół, sale katechetyczne itp.

Większość zezwoleń na budowy sakralne uzyskano już w okresie kryzy-
su. Zaczęły się trudności materiałowe, drożyzna, ubożenie społeczeństwa.
Wierni jednak wytrwale pod kierunkiem kapłanów pracują na budowach.
Kilku proboszczów otworło cegielnie na miejscu budowy np. w Siedliskach
Bobowskich, w Jazowsku, w Starej Wsi. W wielu parafiach wszystkie prace
fizyczno-murarskie, zbrojarskie, ciesielsko-tynkarskie itp. wykonują sami
parafianie, gdyż pracują w tych zawodach. Rozpoczęła się też akcja pomocy
między parafiami w skali diecezjalnej za wzorem parafii z czasów aposto-
lskich. Parafie nie budujące pomagają tym, które budują. Ten jedyny
w dziejach diecezji na taką skalę ruch budowlany za rządów obecnego
Ordynariusza diecezji przedstawia się imponująco. Wybudowano lub są
w budowie: 162 kościoły, 110 kaplic kultowych z salami katechetycznymi,
62 kaplice cmentarne, 207 plebanii, 99 domów katechetycznych, 27 domów
parafialnych, 9 wikarówek, razem 676 obiektów sakralnych i kościelnych.
A oto wykaz szczegółowy z datą budowy:

K o ś c i o ł y:

1. Białoliny	1964 - 1967, pośw. Bp J. Ablewicz 22 X 1967 r.
2. Biskupice Radłowskie	1982 - 1984, star. od 1978 - 81, zezw. 1982
3. Bochnia św. Jana	1984 - star. 1981 - 82, zezw. 1982
4. Bochnia św. Pawła	1981 - 1984, star. 1970 - 80, zezw. 1980
5. Bogumiłowice	1984 - w budowie
6. Borek	1981 - 1985, star. 1970 - 79, zezw. 1979
7. Borek Wielki, filialny,
par. Sędziszów	1985 - w budowie
8. Borki	1981 - w budowie, star. 1970 - 80
9. Borki Nizińskie	1984 - w budowie, star. 1983, zezw. 1983
10. Borusowa	1976 - 1978
11. Brzesko	1979 - 1983, star. od 1977, pośw.
Bp J. Ablewicz 5 V 1984
12. Brzesko Słotwiną	1973 - 1984
13. Brzezna	1982 - 1985, star. od 1956
14. Buchcice, prowizoryczny	1973
15. Buchcice	1985 - w budowie
16. Czarna Tarnowska	1975 - 1976 (rozbudowa), pośw. Bp J. Ablewicz
19 VIII 1979
17. Chechły	1979 - 1982
18. Chojnik, prowizoryczny	1982 - 1983, pośw. Bp W. Bobowski 23 X 1983
19. Chomranice	1982 -
20. Chotowa	1983 - 85, star. od 1982
21. Cieniawa	1982 - 84
22. Dębica, Miłos. Bożego	1982 - w budowie, star. od 1975, zezw. 1980
23. Dębica św. Krzyża	1984 - w budowie
24. Długołęka	1981 - 85

25. Dobra	1982 - w budowie, star. od 1961
26. Domacyny	1982 - w budowie, star. 1978 - 82, zezw. 1980
27. Domatków	1983 - 85
28. Drwina	1979 - 82, star. od 1957
29. Dzierżaniny, par. Paleśnica, filialny	1977 - 85
30. Filipowice	1976 - 81, pośw. Bp J. Ablewicz
31. Gaboń	1983 - 85
32. Gierczyce	1972 -
33. Glinik	1983 - 85
34. Gliny Małe, pomocniczy	1982 - 83, star. od 1977, pośw. Bp J. Ablewicz 28 VIII 1982
35. Głębokie, prowizoryczny	1962 - 78
36. Głobikowa, par. Gumniska	1978 - 80, pośw. Bp J. Ablewicz 21 IX 1980
37. Gorlice-Glinik	1980 - 83, star. ponad 20 lat, pośw. Bp J. Ablewicz 9 X 1983
38. Gorlice Krzyżówka, par. Zagórzany	1984 - w budowie
39. Gorlice św. Andrzeja B., prowizoryczny	1984 -
40. Góra Motyczna	1978 - 80, star. od 1968, pośw. Bp W. Bobowski 23 XI 1980
41. Górka, par. Szczurowa	1979 - 81, star. od 1970
42. Grabno	1973 - 76, pośw. bp Bednarczyk 22 VIII 1976
43. Gromnik	1983 - w budowie
44. Gródek n/D, par. Podole, filialny	1983 - w budowie
45. Gruszów Wielki	1984 - w budowie
46. Jankowa	1974 - 77, pośw. Bp J. Ablewicz
47. Janowice	1984 - w budowie
48. Janowiec, filialny, par. Zdziarzec	1983 - w budowie
49. Jaworsko	1982 - 83
50. Jodłowa Górna	1976 - 80, star. od 1956, zezw. 1976
51. Jodłownik	1981 - 84, star. od 1958
52. Jodłówka-Wałki	1984 - 85
53. Jurków k. Czchowa	1983 - 85
54. Kamienica Górna	1981 - 85, star. 8 lat, zezw. 1981
55. Kaćlowa	1981 - 85
56. Kąty	1982 - 85
57. Kiecznia	1983 - 85
58. Kiełków	
59. Klęczany, par. Będziemyśl, filialny	1983 - w budowie
60. Klimkówka par. Łosie, filialny	1981 - 83
61. Korzeniów	1981 - 84
62. Kosowy	1983 - w budowie
63. Koszyce Wielkie	1983 - w budowie
64. Krosna	1982 - 85
65. Krościenko n/D	1982 - w budowie, star. od 1979
66. Krynica św. Antoniego, prowizoryczny	1983 (adaptacja)
67. Krynica św. Antoniego	1983 - w budowie
68. Kwiatonowice, filialny par. Bien	1981 - 82, star. od 1959, zezw. 1981 pośw. Bp J. Ablewicz 28 V 1983 r.
69. Latoszyn, tymczasowy	1980 pośw. Bp J. Ablewicz 11 X 1981
70. Leszczyna	1980 - 83, pośw. Bp J. Ablewicz 28 VIII 1983
71. Lewniowa	1978 - 81
72. Libusza	1985 - -
73. Lichwin	1980 - 81, pośw. Bp J. Ablewicz 28 VI 1981
74. Limanowa Sowliny	1979 - 85
75. Łęg Tarnowski, M. B. Różańcowej	1982 - 84
76. Łososina Dolna	1983 - 85

77. Łukowica	1984 - w budowie
78. Męcina	1984 - w budowie
79. Michalczowa	1983 -
80. Mielec Duchy Św.	1983 - w budowie, star. od 1980
81. Mielec M. B. Nieust. P.	1974 - 77, star. 20 lat, pośw. Bp Ablewicz 18 XII 1977
82. Młynczyńska	1982 - 84
83. Mokrzyńska	1973 - 75
84. Moszczenica k. Gorlic	1984 - w budowie
85. Muszyna bł. M. T. Ledóch.	1982 - 84
86. Nieciecza	1977 - 78, pośw. Bp Ablewicz 4 XI 1978
87. Nieczajna	1981 - w budowie
88. Niedomice	1974 - 79, pośw. bp Ablewicz
89. Niedzieliska	1975 - 81, star. od 1972
90. Niedźwiada	1974 - 75
91. Niedźwiedza, rozbudowa	1978 - 81
92. Nowa Wieś	1981 star. od 1977, pośw. Bp Ablewicz 2 VI 1981
93. Nowy Sącz M. B. Niepokal.	1982 - w budowie
94. Nowy Sącz św. Heleny	1984 - w budowie
95. Obidza	1982 - 84
96. Ochotnica Górna	1981 - 85
97. Olszanka	1982
98. Ostrów, pomocniczy, par. Gawłów	1980 - 83, star. od 1920, pośw. Bp J. Gucwa 18 III 1984
99. Pasierbiec	1973 - 78, pośw. Bp Ablewicz 21 V 1983
100. Piwniczna-Kosarzyska	1973 - ?
101. Podgrodzie	1976 - 81, pośw. Bp J. Ablewicz 21 VI 1981
102. Podłopień	1985 - w budowie
103. Poręby Dymarskie	1979 - 80, przeniesienie z Cmolasu pośw. Bp J. Ablewicz 28 X 1979
104. Przedbórz	1975 - 79, star. od 1971, pośw. Bp J. Ablewicz 7 X 1979
105. Przybysławice	1972 - 84
106. Pustków	1982 - 85
107. Pustków Osiedle	1982 - w budowie
108. Pustynia	1984 - 85
109. Radgoszcz, par. M. B. Wspomożenia Wiernych	1982 - 85
110. Ropa	1984 - w budowie, star. od 1954
111. Ropczyce-Czekaj	1981 - 83
112. Ropica Dolna	1985 - w budowie
113. Rozdziele, par. Żegocina	1985 - w budowie (przeniesienie z Królówki)
114. Róża	1983 - w budowie
115. Rudka	1983 - 85, star. od 1969
116. Rudy Rysie	1968 - 76
117. Rytro	1983 - w budowie
118. Rzepiennik Suchy	1982 - 84, star. od 1971
119. Rzuchowa	1982 - w budowie
120. Siedliska Bobowskie	1983 - w budowie
121. Siedliska Tuchowskie	1978 - 81, star. od 1973, pośw. Bp J. Ablewicz 18 IX 1983
122. Siedliszowice	1984
123. Siekierczyna,	
124. Skrzydlna	1981 w budowie
125. Skrzyszów k. Lubziny	1983 - w budowie
126. Słotowa	1982 - w budowie, star. 1980 - 81, zez. 81
127. Słupiec	1968 - 72, pośw. w 1972
128. Sromowce Niżne	1982 - w budowie, star. od 1973
129. Słopnice Górne	1981 - 84, pośw. bp Ablewicz 2 XII 84
130. Stasiówka	1982 - w budowie
131. Stawisza, par. Śnietnica, pomocniczy,	1975
132. Sufczyn	1981 - 84

133. Szymbark	1981 - 83, star. od 1971, pośw. bp Ablewicz 1 VII 1984
134. Tabaszowa, par. Tęgorborze	1981 - 82, przeniesiony
135. Tarnowiec	1983 - w budowie
136. Tarnów-Krzyż	1969 - 70, pośw. bp Ablewicz 29 VI 1975
137. Tarnów Miłos. Bożego	1984 - w budowie
138. Tarnów Rzędzin	1984 - w budowie
139. Tarnów św. Maksymiliana	1980 - w budowie
140. Tęgorborze	1959 - 1969, pośw. Bp J. Ablewicz w 1969
141. Trzemesna	1983 - w budowie
142. Trześć	1982 - 84
143. Werynia	1981 - 83, star. od 1978
144. Wielka Wieś	1985 - w budowie
145. Wisowa, pomocniczy,	1982 pośw. Bp J. Ablewicz 29 IX 1982
146. Witkowice, rozbudowa	1972 - 74, pośw. bp Ablewicz 23 VI 1974
147. Wola Piskulina, rozbudowa	1980 - 82, pośw. bp Ablewicz 2 VII 1983
148. Wola Przemysłowska	1974 - 77, star. od 1970, zezw. 1973, pośw. Bp J. Ablewicz 6 VIII 1978
149. Wola Rzędzińska-Podlesie	1984 - 85, filialny
150. Zabrze	1983 - w budowie
151. Zabrzeż	1983 - w budowie
152. Zachwiejów	1982 - 85, star. od 1959 - 81, zezw. 1981
153. Zaczarnie	1982 - 84
154. Zagórze, par. Przeczyca, filialny	1981 - 82
155. Zalasowa, rozbudowa	1980
156. Zalesie	1975 - 82
157. Ziempińów	1968 - 69, rozbudowa 1978 - 79, wieża 1985, pośw. bp Ablewicz
158. Złota	1982 - 83, pośw. bp Ablewicz 25 IX 1983
159. Żdźary, filialny, par. Witkowice	1981 - 84
160. Żelazówka, filialny, par. Odporyszów	1981 - 83
161. Żmiąca, rozbudowa	1982
162. Żyraków	1982 - 84

Kaplice kultowe z salą katechetyczną:

1. Bącza-Kunin, par. Nawojowa	1985,
2. Berdechów, par. Brzeziny	1985
3. Będzienia, par. Nockowa	1983 - 84
4. Bieśnik, par. Szalowa	1984 - 85
5. Blizna, par. Ocieka	1980 (tymczasowa)
6. Bobrowa, par. Nagoszyn	1981 - 82
7. Bogucice, par. Milkuszowice	1984
8. Boreczek, par. Sędziszów	1981 - 85
9. Breń, par. Lisia Góra	1983 - 85
10. Brnik	1985 - w budowie
11. Brzyście, par. Gawłuszowice	1983 - 84
12. Cichawka, par. Królówka	1984 - w budowie
13. Czachów, par. Nawojowa	1980 - 82
14. Dąbie, par. Zasów	1984 - w budowie
15. Dąbrówka Szczepanowska, par. Szczepanowice	1982 - 84
16. Demblin, par. Wietrzychowice	1982 - 85
17. Dębowa, par. Jodłowa	1970 - 73, pośw. Ks. J. Mleczo 2 VI 1973
18. Dołęga	1982 - 83, pośw. Bp J. Gucwa 5 V 1984
19. Dominikowice, par. Kobylanka	1983 - 85
20. Dulcza Mała, par. Radomyśl W.	1984 - w budowie
21. Głobikówka	1983
22. Głowaczowa, par. Straszecin	1982 - 83
23. Gnojnica Wola, par. Zagórzycy	1981
24. Gostwica, par. Podegrodzie	1985
25. Grudna Górna, par. Siedliska Bogusz	1983, starania 1976 - 82

26. Hadykówka, par. Cmolos	1983 - 85
27. Hańczowa, par. Wysowa	1982 - 83, pośw. bp Ablewicz 12 V 1983
28. Januszowa, par. św. Małgorzaty w Nowym Sączu	1984 - w budowie
29. Jamnica, par. M. B. Bolesnej w Nowym Sączu	1984 - 85
30. Jastew, par. Dębno	1985 - w budowie
31. Jastrzębia	1983 - 84
32. Jaszczurowa, par. Brzeziny	1985
33. Jaźwiny, par. Czarna Tarnow.	1981 - 82, pośw. Bp W. Bobowski 19 IX 82
34. Kamienica Dolna	1984 - w budowie
35. Kamionka, par. Czarna Sędzisz.	1983 - w budowie
36. Kawęczyn, par. Sędziszów	1985 - w budowie
37. Kipszna, par. Ciężkowice	1985 - w budowie
38. Kłodne, par. Chomranice	1983 - 85
39. Koniuszowa, par. Mogilno	1983 - 84
40. Kostrza, par. Witkowie	1982 - 83
41. Librantowa, par. Siedlce	1984
42. Lipiny, par. Luszowice	1983 - 85
43. Lubaszowa	1984 - 85
44. Lubinka, par. Janowice	1982 - 84
45. Łęg, par. Radgoszcz-św. Kazimierza	1982 - 85
46. Łękawka, par. Poręba Radlna	1983 - w budowie
47. Łęki Dolne, par. Łęki Górne	1983 - 85
48. Łoniowa, par. Porąbka Uszewska	1983 - 84
49. Łopoń, par. Sufczyn	1983
50. Łużna-Zaborówka, par. Łużna	1983 - 85
51. Małec, par. Jamy Wielkie	1982 - 85
52. Mechowiec, par. Cmolos	1981 - 85
53. Michalczowa	1966 - 67
54. Miechowice Małe, par. Wietrzychowice	1982 - 85
55. Milówka, par. Grabno	1983 - 85
56. Młynne, par. Łososina Górna	1984 - 85
57. Nagawczyna, par. Zawada k. Dębicy	1983 - 84, pośw. Bp W. Bobowski 15 IX 1984
58. Narożniki, par. Radgoszcz- św. Kazimierza	1982 - 85
59. Niskowa, par. Trzetrzewina	1984 - 85
60. Oleśnica, par. Dąbrowa Tarn.	1983 - 84, star. od 1980, pośw. Bp J. Ablewicz 2 IX 1984
61. Ostrowy Baranowskie, par. Trzęsówka	1975 - 77, pośw. bp Ablewicz
62. Partynia, par. Zagórzycze	1984 - 85
63. Paszczyzna, par. Lubzina	1982 - 84
64. Pawłów, par. Bolesław	1985 - w budowie
65. Piekiełko, par. Tymbark	1983 - 84
66. Pleśna	1984
67. Pławna, par. Zborowice	1984 - w budowie
68. Podborze, par. Olesno	1985 - w budowie
69. Podlesie Machowskie	1985 - w budowie
70. Połom Duży, par. Nowy Wiśnicz	1984
71. Popowice, par. Stary Sącz	1984 - 85
72. Poręba Mała, par. Nowy Sącz M. B. Bolesna	1983 - 84
73. Posadowa, par. Mogilno	1984
74. Przyborów, par. Szczepanów	1972 - 74
75. Przysietnica	1984 - w budowie
76. Radwan, par. Szczucin	1984 - 85
77. Ropczyce-Granica, par. Ropczyce	1985
78. Roztoka-Brzeziny, par. Tropie	1972 - 73, obecnie rozebrana i buduje się kościół
79. Róża	1985 - w budowie
80. Rupniów, par. Nowe Rybie	1968
81. Rzemień, par. Dobrynin	1983 - w budowie
82. Rydzów, par. Książnice	1982 - 83
83. Siekierzyna, par. Bruśnik	

84. Siekierzyna, par. Kanina	1985
85. Sitnica, par. Rożnowice	1983 - 85
86. Skrudzina, par. Gołkowice	
87. Stanisławice, par. Cikowice	1983 - 84
88. Stara Wieś, par. Krużłowa	1984
89. Stare Rybie, par. Nowe Rybie	1985 - w budowie
90. Stróże, par. Zakliczyn	1984 - w budowie
91. Stróżna, par. Bobowa	1983 - 85
92. Sutków, par. Szczepanów	1984 - w budowie
93. Szczawa	1975
94. Szczereż, par. Łącko	1985
95. Śmigno, par. Lisia Góra	1983 - 85
96. Świdnik, par. Łukowica	1983 - 85
97. Świebodzin, par. Poreba Radlna	1983 - w budowie
98. Świniogóra, par. Szynewald	1982 - 84
99. Iwkowa, par. Tymowa	1984 - 85
100. Uście Solne	1985
101. Wampierzów, par. Wadowice Górne	
102. Wiewiórka, par. Zasów	1981 - 83
103. Wilczyce, par. Jurków k. Dobrej	1975 - 76 (bardzo interesująca historia budowy)
104. Wojśław, par. Mielec-św. Mateusza	1985 - w budowie
105. Wróblowice, par. Zakliczyn	1983 - 85
106. Wylów, par. Przecław	1981 - 85
107. Zabrzeż	1983 - 84
108. Zasadne, par. Kamienica	1984
109. Złotne, par. Nawojowa	1973 - 74, poświę. Bp J. Ablewicz 10 VIII 1975
110. Żarówka, par. Zdziarzec	1981 - 84

Kaplice cmentarne:

1. Będziemyśl	1980 - 82
2. Biadoliny	1983 - 85
3. Binarowa	1979 - 84
4. Bruśnik	1979 - 81
5. Bystrzyca	1978
6. Chełm	1980 - 81
7. Chotowa	1984
8. Cikowice	1980 - 82
9. Dąbrowa Tarn.	1984 - 85
10. Dobryń	1984
11. Filipowice	1984 - 85
12. Grobla	1981 - 84
13. Gromnik	1975
14. Janowice	1978 - 79
15. Kamionka Mała	1984
16. Kanina	1978
17. Kąty	1982 - 83
18. Kupno	1980
19. Lewniowa	1976
20. Lichwin	1979
21. Lisia Góra	1973 - 76
22. Lubzina	1979
23. Łączki Brzeskie	1964 - 65
24. Łękawica	1977 - 78
25. Łososina Górna	1976
26. Łużna	1981
27. Młynczyska	1982
28. Mokrzyńska	1983 - 84
29. Mszanka	1982 - 83
30. Muchówka	1981 - 82
31. Nagoszyn	1982
32. Nieciecza	1981
33. Okocim	1973
34. Oipiny	1983 - 84

35. Ostrów	1980 - 81
36. Pisarzowa	1985
37. Podgrodzie	1982 - 84
38. Poręba Radlna	1973 - 75
39. Ropczyce	1971
40. Rożnów	1984 - 85
41. Rudka	1982
42. Rzepiennik Biskupi	1983 - 84
43. Rzepiennik Strzyżewski	
44. Siemiechów	1977
45. Sobolów	1974
46. Stara Jastrząbka	1968
47. Strzelce Wielkie	1974 (remont kapitalny)
48. Sufczyn	1983 - 84
49. Szczawnica	1984
50. Szymbark	1971
51. Szynwałd	1979 - 81
52. Tarnowiec	1973 - 75
53. Tarnów-Krzyż	1982
54. Trzciana k. Mielca	1965 (krypta nad kaplicą)
55. Trześć	1984 - 85
56. Ujanowice	1968
57. Uszew	1962
58. Wadowice Górne	1979
59. Zagorzyce	1965
60. Zalesie	1985
61. Zabno	1960 - 61
62. Żurowa	1970

Plebani e:

1. Barcice	1960 - 62, poświę. bp Ablewicz 24 VI 1963
2. Berest	1972 - 76
3. Będziemyśl	1983 - 85
4. Biadoliny	1968 - 71
5. Biała Niżna	1981 - 82
6. Biegonice	1981 - 82
7. Bielcza	1971 - 76
8. Binczarowa,	1980 rozbudowa
9. Biesiadki	1983 - 85
10. Bolesław	1980 - 81
11. Borki	1981 - 84
12. Borki Nizińskie	1979 - 82
13. Borusowa	1964
14. Borzęcin	1977 - 79
15. Borzęcin Dolny	1969 - 70
16. Bruśnik	1984 - w budowie
17. Brzesko	1971 - 73
18. Brzeziny	1982 - 85
19. Buchcice	1979 - 81
20. Bystrzyca	1974 - 75
21. Czarna Sędziszowska	1964 - 65, rozbudowa 1980
22. Czerмна	1982
23. Czermin	1979 - 80
24. Chechły	1982 - 84
25. Chojnik	1985 - w budowie
26. Chotowa	1980 - 82, starania od 1979
27. Ciężkowice	1978 - 79
28. Dąbrowa Tarnowska	1969 - 78
29. Dębica M. B. Aniels.	1978
30. Dębica Miłos. Bożego	1984 - w budowie
31. Dębica św. Jadwigi	1971
32. Długołęka	1985
33. Dobrków	1985 - w budowie
34. Dobrynin	1970 - 71, rozbudowa 1979 - 80
35. Domacyny	1983 - 85

36. Domosławice	1965 - 73
37. Dulcza Wielka	1973 - 75
38. Gawłuszowice	1978 - 79
39. Gierczyce	1980 - 82
40. Gładyszów	1981 - 82
41. Gorlice-Glinik	1982 - 83
42. Gorlice Nar. M. Bożej	1972 - 73, rozbudowa
43. Gorzejowa	1965 - 70
44. Góra Ropczycka	1971 - 72, rozbudowa
45. Grabno	
46. Gręboszów	1973 - 78
47. Grobla	1974 - rozbudowa
48. Gromnik	1974 - rozbudowa
49. Gruszów Wielki	1984 - w budowie
50. Gruszów Wielki	1982, plebania obecna
51. Grybów	1982 - 85
52. Jankowa	1983 - 85
53. Jamy Wielkie	1976 - 77, pośw. bp Ablewicz 22 I 1978
54. Jasienna	1976 - 78
55. Jasiień	1963
56. Jaworzna	1985
57. Jazowsko	1982
58. Jodłowa Górna	1981 - 82
59. Jodłówka-Wałki	1982 - 83
60. Jurków k. Czchowa	1982
61. Kamienica	1980 - 82
62. Kamienica Górna	1972 - 75
63. Kamionka Wielka	1976
64. Kanina	1963 - 70
65. Kąty	1984 - w budowie
66. Kosowy	1985 - w budowie
67. Koszyce Wielkie	1971 - 80
68. Korzenna	1981 - 83
69. Krasne	1975 - 80
70. Krosna	1984
71. Krzyżanowice	1977 - 78
72. Kupno	1968 - 69
73. Laskowa	1980 - 83
74. Lewniowa	1983 - 85
75. Lichwin	1966
76. Limanowa Sowliny	1985 - w budowie
77. Lipinki	1977 - 80
78. Lipnica Murowana	1982 - 84
79. Lipnica Wielka	1977 - 78
80. Lubzina	1979 - 81
81. Łączki Brzeskie	1962 - 73
82. Łęg Tarnowski, M. B. Różańcowej	1982 - 84
83. Łęg Tarnowski św. Mikołaja	1975 - 76
84. Łętowice	1982, rozbudowa
85. Łukowa	1967 rozbudowa
86. Łużna	1976 - 80, pośw. bp Ablewicz 6 I 1980
87. Łysa Góra	1969 - 72
88. Mała	1983 - 84
89. Maszkienice	1984 - 85
90. Męcina	1971 - 73
91. Mędrzechów	1974 - 78
92. Michalczowa	1978 - 81
93. Mielec Ducha Św.	1982
94. Mielec M. B. Nieust. P.	1962 - 64
95. Mikłuszowice	1968
96. Młynczyńska	1973
97. Mokrzyńska	1975 - 77
98. Moszczenica k. Starego Sącza	1969 - 70
99. Nagoszyn	1971, rozbudowa
100. Nieciecza	1978 - 79
101. Nieczajna	1983 - 85

102. Niedomice	1980 - 83
103. Niwiska	1976 - 78
104. Nockowa	1961 - 62, rozbudowa 1981
105. Nowy Sącz M. B. Niepok.	1984 - w budowie
106. Nowy Sącz — NSPJ	1969 - 70
107. Nowy Sącz św. Heleny	1982 - 84
108. Nowy Sącz św. Kazimierza	1976 - rozbudowa
109. Nowy Sącz św. Małgorzaty	1980
110. Obidza	1982 - 83
111. Ochotnica Dolna	1984 - 85, przebudowa
112. Ochotnica Górna	1985 - w budowie
113. Odporyszów	1984 - rozbudowa
114. Okulice	1978 - 81
115. Olszyny k. Wojnicza	1978 - 83
116. Ostrowy Tuszowskie	1984
117. Ostrów	1979 - 81
118. Padew	1980 - rozbudowa
119. Pasierbiec	1971 - 72
120. Pasierbiec	1983 - 84
121. Paszyn	1982 - 84
122. Pawężów	1966 - 68
123. Pisarzowa	1984
124. Piotrkowice	1976 - 78
125. Piwniczna Kosarzyska	1981 - 83
126. Plebania	1982 - 84
127. Pleśna	1968, rozbudowa
128. Podegrodzie	1984 - w budowie
129. Podgrodzie	
130. Podole	1983 - 85
131. Pogórska Wola	1976 - 77
132. Poręba Radlna	1980 - 85
133. Poręby Dymarskie	1981 - 82
134. Przedbórz	1953 - 54
135. Przydonica	1975 - 77
136. Przyszowa	1984
137. Pustków Osiedle	1978 - 79
138. Pustynia	1976 - 82
139. Radgoszcz	1965
140. Radomyśl	1974 - 75, pośw. bp Ablewicz 22 II 76
141. Ropa	1962 - 64
142. Ropczyce	1974, rozbudowa
143. Róża	1982 - 83, pośw. bp Gucwa 27 III 83
144. Rudy Rysie	1981 - 82
145. Ryglice	1964 - 67
146. Rzepiennik Strzyżewski	
147. Rzędzianowice	1985 - w budowie
148. Rzuchowa	1984 - 85
149. Sękowa	1968
150. Siedliska Bobowskie	1984 - 85
151. Siedliszowice	1984 - w budowie
152. Siekierzyna	1974 - 75
153. Siemiechów	1978 - 80
154. Słopnice	1980 - 81
155. Słopnice Górne	1982 - 83
156. Stary Wiśnicz	1973 - 74
157. Stasiówka	1982 - 83
158. Stasiówka, dawna plebania	1963
159. Straszęcin	1982 - 83
160. Stróża	1984 - 85
161. Stróże	1979 - 84
162. Swoszowa	1973 - 74
163. Szalowa	1981 - 83
164. Szczawnica	1974 - 75
165. Szerzyny	1976 - 81 remont dawnego domu
166. Tarnów-Klikowa	1952 - 53
167. Tarnów-Krzyż	1973

168. Tarnów Miłos. Bożego	1984 - w budowie
169. Tarnów Mościce	
170. Tarnów św. Rodziny	1973 - 74, rozbudowa
171. Tropie	1982 - 85, rozbudowa
172. Turza	1974 - 78
173. Tymbark	1980 - 84
174. Trzciana k. Mielca	1966 - 68
175. Trześń	1982 - 83
176. Trzęsówka.	1980 - 82
177. Trzetrzewina	1963 - 64
178. Uście Gorlickie	1981 - 82
179. Wadowice Dolne	1982 - 84
180. Wadowice Górne	1961
181. Werynia	1985
182. Wielka Wieś	1983 - 84
183. Wierchomla Wielka	1981
184. Wierzchosławice	1983 - 84
185. Wietrzychowice	1972 - 73
186. Wilkowisko	1984 - w budowie
187. Wola Mędrzechowska	1982
188. Wola Rogowska	1972 - 73
189. Wola Rzędzińska	1965 - 69
190. Wysowa	1983 - 84
191. Zabawa	1981 - 82
192. Zaborów	1976 - 78
193. Zabrze	1983 - w budowie
194. Zalesie	1983 - 85
195. Zalipie	1969 - 77
196. Zasów	1985 - rozbudowa
197. Zawada k. Dębicy	1974 - 76
198. Zawada k. Tarnowa	1983 - 85
199. Zdziarzec	1970 - 75
200. Ziemniów	1971
201. Złockie	1974 - 76
202. Złota	1985
203. Żbikowice	1970 - 71
204. Żegiestów	1983 - 85
205. Żukowice Stare	1977 - 80
206. Żurowa	1976 - 77
207. Żyraków	1978 - 79

Domy katechetyczne:

1. Barcice	1983 - w budowie
2. Bicyce, par. Trzetrzewina	1983 - 84
3. Bicyce Dolne, par. Trzetrzewina	
4. Biecz (pracownia konserwatorska)	1978 - 79
5. Bogoniowice	1985 - w budowie
6. Borki Nizińskie	1972
7. Bucze	1961
8. Chełm	1984, maj - wrzesień
9. Chyszówki, par. Jurków k. Dobrej	1983 - 84
10. Cikowice	
11. Czarny Potok	1984
12. Damienice, par. Cikowice	1983 - 84
13. Dąbrowa Tarnowska	1981 - 84
14. Dębica, par. św. Jadwigi	1971
15. Dębica, M. B. Anielskiej	1978
16. Dębowa, par. Jodłowa	1980 - 82
17. Gębiczyna, par. Gorzejowa	1983
18. Gnojnica Dolna, par. Góra Ropczycka,	1983 - 85
19. Gnojnik	1961
20. Gorlice, par. Narodzenia NMP	1976 - 77
21. Gorlice, par. Narodzenia NMP	1982 - 85
22. Gorlice-Glinik	1980 - 83 (w kompleksie kościoła)

23. Góra Motyczna	1972
24. Gromnik	1968 - 69
25. Gumniska	1972 - 73
26. Jastrzębia	1961 - 68
27. Jaślany	1983 - 85
28. Jelna, par. Sienna	
29. Jodłówka Tuchowska	1982 - 84
30. Kamienica	1981
31. Kamionka Mała	1962
32. Kobylanka	1968
33. Kowalowy	1970 - 72
34. Królówka	1975 -(Przebudowa ze spichlerza)
35. Krynica NSPJ	1982
36. Krynica Zdrój	1979 - 80
37. Kupno	1982 - 83
38. Limanowa	1980 - 82
39. Łazy, par. Rzezawa	1980
40. Łączki Kucharskie	1984
41. Łęg Tarnowski, św. Mikołaja	1980 (d. wikarówka, remont)
42. Łukowa	1972
43. Maszkienice	1961 (rozbudowa ze starej plebanii)
44. Mielec Ducha Św.	1984 - w budowie
45. Mielec św. Mateusza	1979 - 82 (w podziemiu plebanii)
46. Mogilno	1972 - 73
47. Mokrzyńska	1985
48. Mszalnica, par. 'Mystków	1985
49. Nowa Jastrząbka	
50. Nowy Sącz, M. B. Niepokal.	1982 - 85
51. Nowy Sącz, NSPJ	1984 - 85
52. Nowy Sącz św. Heleny	
53. Nowy Sącz św. Kazimierza, ul. Jagiellońska 70	1974 - 75
54. Nowy Sącz, św. Kazimierza, ul. św. Kunegundy 12	1982 - 83
55. Nowy Sącz, św. Kazimierza	1985 - w budowie
56. Nowy Sącz, św. Małgorzaty	1982 - 83
57. Nowy Wiśnicz	1975 rozbudowa
58. Okocim	1974
59. Otfinów	1981 - 82
60. Piwniczna Zdrój	1979 - ?
61. Poręba Spytkowska	
62. Pórzeczki, par. Jurków k. Dobrej	1983 - 84
63. Przysietnica	1972
64. Radłów	1978 - 80
65. Ropa	1981 - 85
66. Ropczyce	1978
67. Rożnów	
68. Ruda, przebudowa z lamusa	
69. Sechna, par. Ujanowice	1983 - 84
70. Skrzyszów	1982 - 84
71. Smarżowa, par. Siedliska Bogusz	1982 - w budowie
72. Stańkowa, par. Żbikowice	1982 - 84
73. Stasiówka	1967 - 68 (tymczasowy)
74. Strzegocice, par. Pilzno	1984
75. Szczawa	1983 - 85
76. Szkodna, par. Zgorzyce	
77. Świniarsko	1981 - 83
78. Tarnów-Klikowa	1980 - 82
79. Tarnów-Krzyż	1980 - 81
80. Tarnów-Mościce	1973 - 76
81. Tarnów, M. B. Fatimskiej	
82. Tarnów, M. B. Szkaplerznej	1979
83. Tarnów, św. Maksymiliana	1972 - 75, pośw. bp Ablewicz 15 II 1976
84. Tarnów, św. Rodziny	1982 - 84
85. Tarnów Rzędzin	1976 - 77
86. Trzycierz, par. Siedlce	1985

87. Tylmanowa	1980 - 81
88. Wielogłowy	1978 - 81
89. Wielopole, par. Odporyszów	1983 - 84
90. Wielopole Skrzyńskie	1985 - w budowie
91. Witkowice	
92. Wola Baranowska	1983
93. Wola Mielecka, par. Mielec św. Mateusza	1983
94. Wola Rogowska	1983 - 84
95. Zagorzyce	
96. Ziempińów	1982
97. Żabno	1978 - 80
98. Żeleźnikowa	1975
99. Żurowa	1982 - 83

Domy parafialne:

1. Bobowa	1981 - 82
2. Ciężkowice	1982 rozbudowa
3. Gawłuszowice	1973 - 75
4. Gwoździec	1978 - 84
5. Jastrzębia (organistówka)	1968 - 76
6. Kamionka Wielka	1984 - 85
7. Limanowa (Dom Pielgrzyma)	1982 - 84
8. Lisia Góra	1982 - 85
9. Lubcza	1977
10. Łączki Kucharskie	1981
11. Łęg Tarnowski, św. Mikołaja	1960 - 64, rozbudowa 1981
12. Mochnaczka (dom sióstr)	1982 (d. plebania)
13. Muchówką	1972 - 84
14. Olesno	1980 - 84
15. Olpiny	1972
16. Poręba Spytkowska	1982 - 85
17. Ptaszkowa	1980 - 82 rozbudowa
18. Rzepiennik Strzyżewski	
19. Rzochów	1984 - w budowie
20. Sędziszów	rozbudowa
21. Sobolów	1981 - 1984, starania od 1974, zezw. 1980
22. Szczyrzyc	1983 - 1984
23. Tarnów-Krzyż	1976 - 1977
24. Tropie (Dom Pielgrzyma)	1982
25. Trzęsówka	1966
26. Zawada k. Dębicy	1983 - 1984, remont i rozbudowa
27. Żegocina	1983 - 1985

W i k a r ó w k i:

1. Bocheniec, par. Jadowniki	
2. Bochnia św. Mikołaja	1974 - 1976, staran. od 1973 - 74, zezw. 1974
3. Jadowniki	1963
4. Limanowa	1982 - 1983
5. Mielec św. Mateusza	1972 - 1973, starania od 1965
6. Ocieka	1975
7. Przyszowa	1979 - 1981
8. Radgoszcz, św. Kazimierza	1985 - w budowie
9. Szczepanowice	1963

Po dokonaniu zestawienia budów kościelnych na terenie całej diecezji wypadaloby — przede wszystkim gdy idzie o kościoły i kaplice — dać charakterystykę ich stylu. Chodzi mianowicie o to, czy te nasze współcześnie wznoszone kościoły zasługują także na miano nowoczesnych, bo przecież nie wszystko co powstaje dzisiaj musi być nowoczesne. Jeśli mowa znowu o nowoczesności to powstaje pytanie, na czym ona polega, jakie są jej charakterystyczne cechy, w jakich kierunkach idzie w swoim rozwoju i jak te kierunki nazwać.

Otóż zdaniem historyków sztuki jest na to jeszcze za wcześnie. Jest to bowiem zjawisko, które wciąż się jeszcze realizuje, jest „in statu fieri”. Dopiero gdy dana epoka się zakończy, gdy zdominują ją nowe tendencje i nowe zjawiska, wtedy dopiero można spokojnie omawiać to co już minęło, można klasyfikować, analizować, dostrzegać kierunki, wpływy, inspiracje oraz wielkie ośrodki twórcze, a także nadawać wszystkiemu odpowiednie nazwy.

O naszych nowych kościołach można powiedzieć tylko, że wiele z nich mocno nawiązuje do tradycyjnych kształtów dawnych kościołów tak w rzucie poziomym jak i w bryle. Plan podłużny, jedna lub więcej naw podzielonych filarami, wyodrębnione prezbiterium, stropy jako nakrycie przestrzeni, a nad całością tradycyjne dachy: dwuspadowy nad nawą główną i pulpitowe nad bocznymi. Do tego wieżyczka na sygnaturkę i czworoboczna wieża na dzwony. Niektóre z nich świadomie nawiązują nawet do formy konkretnych kościołów, jak np. w Korzennej do dawnego kościoła drewnianego, albo w Dąbrowie Tarnowskiej, gdzie skopiowano jeden z klasycznych kościołów z kresów wschodnich. Właśnie dzięki temu powstają te budowle szybko, bo z materiałów tradycyjnych i łatwiej dostępnych.

Nowoczesność w architekturze zaczęła się wtedy, gdy zastosowano w budownictwie zupełnie nowe materiały, a więc beton, żelazo i szkło. Wtedy dopiero można było w projektowaniu budowli pozwolić sobie na swobodę i rozmach w kształtowaniu bryły, albo raczej w kształtowaniu przestrzeni. Są i u nas takie kościoły — nowoczesne a na naszym terenie nawet awangardowe. Należą do nich kościoły w Rudy Rysiu i Gliniku Mariampolskim oraz inne, wznoszone obecnie, jak np. w Mielcu pod wezwaniem Ducha Świętego, w Dębicy — Bożego Miłosierdzia, w Nowym Sączu — w parafii Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej, czy w Krynicy — pod wezwaniem św. Antoniego, a także wiele mniejszych. Oczywiście są to tylko przykładowo podane miejscowości. Takie kościoły są kosztowniejsze, ich budowa trwa dłużej, i widzimy jak w wielu wypadkach z wielkim wysiłkiem. Dobrze jednak, że powstają.

Pomiędzy tymi dwoma biegunami dadzą się zmieścić inne nasze kościoły, a mianowicie te, które w swojej bryle oscylują w jedną lub drugą stronę, to jest tradycji albo nowoczesności. Ale i tu będzie jeszcze pewna różnorodność, w zależności od rodzaju i stopnia inspiracji. Z jednej strony będą takie, które tylko w pewnych szczegółach dają znać, że powstały w nowych czasach, a z drugiej strony będą kościoły nowoczesne wprawdzie, ale jakby zauroczone czymś dawnym, np. strzelistością gotyku, jak to jest u Matki Bożej Fatimskiej w Tarnowie.

Diecezja Tarnowska jest wielkim placem budowy duchowej i materialnej.

W jubileusz 200-lecia cała Diecezja Tarnowska dziękuje także Bogu za to, że buduje świątynie dla chwały Bożej, rozwoju życia religijnego obecnych i przyszłych pokoleń i dla rozwoju kultury chrześcijańskiej na ziemi polskiej.

S o m m a r i o

Recentemente si osserva sviluppo dell'edilizia sacrale in tutta la Polonia e specialmente nella diocesi di Tarnów. Questo avvenimento non è che un andare incontro ai bisogni spirituali dei fedeli; senza dubbio lo hanno facilitato le circostanze politico-sociali. Non senza influsso era anche sempre più precisa la teologia

della Chiesa universale e quella locale; si è precisata anche la concezione della chiesa-casa di Dio e dello suo popolo. La rete parrocchiale e ne connessa l'edilizia sacrale era anche prima, ma negli ultimi decenni si può costatare che il processo di cui si parla si è molto intensificato. Ad esempio, msgr Leo Wałęga, vescovo di Tarnów tra gli anni 1901 - 1933 eresse 64 parrocchie, msgr Jan Stepa († 1959) — altre 54, ma il suo successore, msgr Jerzy Ablewicz (vescovo di Tarnów dal 1962) ha eretto finora 117 nuove parrocchie. Chiaro, che ogni parrocchia ha come nucleo la propria chiesa. Le si costruisce recentemente moltissime, approfittando la congiuntura più favorevole degli anni precedenti. Negli ultimi anni nella diocesi di Tarnów ci sono in costruzione: 162 chiese, 110 capelle con le sale per la catechesi, 62 capelle nei cimiteri, 207 le case per i sacerdoti (parroci e operatori), 99 centri catechetici, 27 centri pastorali e 9 case per i operatori — insieme: 676 edifici sacri o ecclesiastici.